

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДНПБ УКРАЇНИ ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО: ПРЕЗЕНТАЦІЯ ІСТОРИКО-ОСВІТНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА “INTERNATIONAL STANDING CONFERENCE FOR THE HISTORY OF EDUCATION” (ISCHE 47)

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2026.8202>

**БЕРЕЗІВСЬКА Лариса
Дмитрівна**

доктор педагогічних наук,
професор, дійсний член
(академік) НАПН України,
головний науковий
співробітник відділу
педагогічного
джерелознавства та
біографістики, директор
Державної науково-
педагогічної бібліотеки України
імені В.О. Сухомлинського,
м. Київ, Україна

**ГАВРИЛЕНКО
Тетяна Леонідівна**

доктор педагогічних наук,
професор, головний науковий
співробітник відділу
педагогічного
джерелознавства та
біографістики Державної
науково-педагогічної
бібліотеки України імені
В.О. Сухомлинського,
м. Київ, Україна

**МІХНО
Олександр Петрович**

доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
головний науковий співробітник
відділу педагогічного
джерелознавства та
біографістики Державної
науково-педагогічної бібліотеки
України імені В.О. Сухомлин-
ського, директор
Педагогічного музею України,
м. Київ, Україна

Анотація. У статті висвітлено міжнародну діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського НАПН України в контексті участі її наукових співробітників у 47-й Міжнародній конференції з історії освіти (ISCHE 47), що відбулася в Афінах 9-10 і 15-18 липня 2026 р. у гібридному форматі та була присвячена джерелам і дослідницьким практикам в історії освіти. Обґрунтовано значення науково-освітньої та культурної дипломатії в умовах повномасштабної війни рф проти України. Розкрито зміст доповідей головних наукових співробітників відділу педагогічного

джерелознавства та біографістики Л. Березівської, Т. Гавриленко, О. Міхна, у яких представлено результати досліджень української педагогічної біографістики, джерелознавчої евристики та архівної спадщини української еміграції. Особливу увагу приділено концепції хрестоматії як навчального видання про українських педагогів-емігрантів і потенціалу архіву Українського Вільного Університету для реконструкції освітніх біографій діячів діаспори. Показано, що презентація українських історико-освітніх студій на ISCHE 47 сприяла інтеграції національного наукового дискурсу у світовий академічний простір, утвердженню суб'єктності української науки та деколонізації історії освіти.

Ключові слова: Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського; міжнародна діяльність; ISCHE 47; історія освіти; українська педагогічна біографістика; педагогічна діаспора.

В умовах повномасштабної військової агресії російської федерації проти України, яка є безпрецедентною загрозою не лише для територіальної цілісності та культурної ідентичності нашої держави, а й для загальноєвропейської безпеки та світових демократичних цінностей, особливого значення набуває науково-освітня та культурна дипломатія. Її розглядають як стратегічну сферу міждержавної взаємодії, де наукове співробітництво, академічні обміни та репрезентація національних дослідницьких здобутків використовуються як інструменти м'якої сили для розбудови міжнародних партнерств, захисту національних інтересів та формування об'єктивного іміджу країни у світі (Смирнова, 2022; Міхно, 2025). Інтеграція української науки у глобальний академічний простір, активне представлення національних дослідницьких здобутків на провідних світових форумах і безкомпромісна протидія дезінформації на інформаційному фронті стали стратегічними пріоритетами діяльності наукових установ України. Важливу роль у цьому процесі відіграє Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України (далі — ДНПБ), яка послідовно спрямовує свою міжнародну діяльність на розширення партнерства зі світовими науковими колами, популяризацію української педагогічної спадщини та консолідацію міжнародної спільноти навколо підтримки України (Березівська & Міхно, 2022; Березівська, 2025). Одним із найефективніших майданчиків для реалізації цих завдань традиційно є Міжнародна постійна конференція з історії освіти (International Standing Conference for the History of Education — ISCHE) — найавторитетніша світова організація, що об'єднує істориків освіти з десятків країн світу. Участь представників ДНПБ у щорічних конференціях ISCHE дає змогу інтегрувати український дискурс у світовий науковий обіг і відкрито заявляти на міжнародній арені про виклики, з якими стикається українська освіта, наука та культура через руйнівну війну (Березівська & Гавриленко, 2025).

Цьогорічний масштабний науковий форум ISCHE 47, що проходив у гібридному форматі (9-10 липня 2026 р. — онлайн-конференція, 15-18 липня 2026 р. — очна частина в Афінах, Греція), був присвячений надзвичайно актуальній загальній темі: «Джерела та дослідницькі практики в історії освіти: виклики та перспективи» (*Sources and Research Practices in the History of Education: Challenges and Perspectives*). Конференція стала визначною подією для світової спільноти істориків освіти завдяки об'єднанню навколо своєї проблематики провідних дослідників, які представляли авторитетні університети та академічні центри. Географія учасників вражає своєю глобальністю: у дискусіях і презентаціях взяли участь понад 600 дослідників із країн Європи (Німеччина, Португалія, Італія, Іспанія, Нідерланди, Велика Британія, Франція, Бельгія, Австрія, Швейцарія, Угорщина, Греція, Норвегія, Албанія, Україна), Північної та Південної Америки (США, Аргентина, Бразилія, Уругвай, Чилі, Колумбія), Азії (Японія, Південна Корея, Китай), Близького Сходу (Ліван), Африки (Ангола) та Австралії. Така потужна репрезентація підкреслила високий міжнародний статус події та важливість консолідації зусиль науковців у часи глобальних безпекових і гуманітарних викликів.

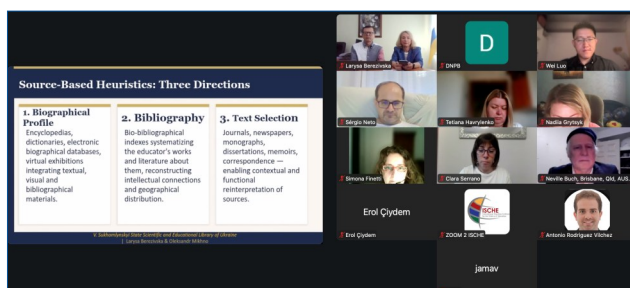
Численні сесії відбувалися за ключовими напрямками: історіографічні традиції й нові методологічні та інтерпретаційні підходи до роботи з

джерелами; державні та приватні архіви, бібліотеки та колекції: перспективи, проблеми та виклики; дослідження освітніх систем і політики; сліди повсякденного життя та сенсорного досвіду в освітніх процесах; дослідження педагогічних теорій та суб'єктів; міжгалузева робота та робота з різними джерелами; цифрові джерела, бази даних джерел і використання штучного інтелекту в історичних дослідженнях; спогади, робота з пам'яттю та соціальні уявлення про освіту як джерела в історії освіти та ін.

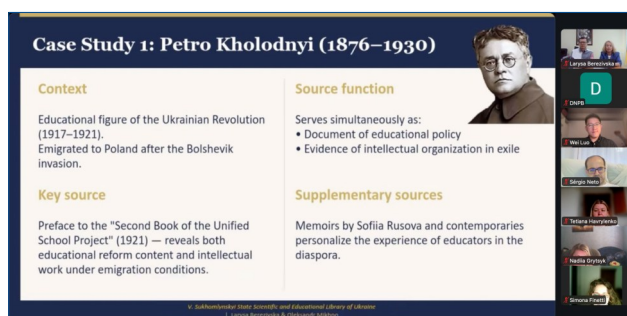
На сесіях конференції міжнародній спільноті істориків освіти були представлені проміжні результати НД «Українська педагогічна біографія в контексті європейського та світового освітнього, наукового та інформаційного простору» (2026 – 2028 рр.; науковий керівник — дійсний член (академік) НАПН України Лариса Березівська), які базуються на тривалих студіях авторів у царині біографістики та джерелознавства (Berezivska, 2023; Mikhno, 2023).

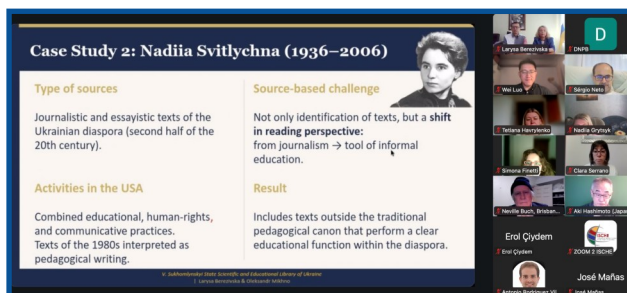
Так, 9 липня Л. Березівська і О. Міхно взяли участь онлайн у сесії «Історіографічні традиції та нові методологічні й інтерпретаційні підходи до роботи з джерелами» із доповіддю «Хрестоматія як інструмент репрезентації джерел про українських педагогів-емігрантів у глобальному освітньому та науковому просторі (1919–1991)». Спільноті ISCHE було презентовано концепцію майбутньої хрестоматії, яка вперше в одному виданні системно представить біографічні портрети понад 40 українських педагогів і освітніх діячів діаспори.

Спікери детально розкрили алгоритм застосування джерелознавчої евристики, розроблений та апробований у попередніх спільних і одноосібних публікаціях (Березівська, 2026; Міхно & Деревянко, 2026; Berezivska, Mikhno & Pinchuk, 2023), що базується на критичному аналізі, верифікації та синтезі різнорівневих джерел (монографій, періодики, епістолярію, мемуарів) для формування трикомпонентної структури матеріалу про кожну персоналію (біографічний нарис, бібліографія та відібрані тексти).

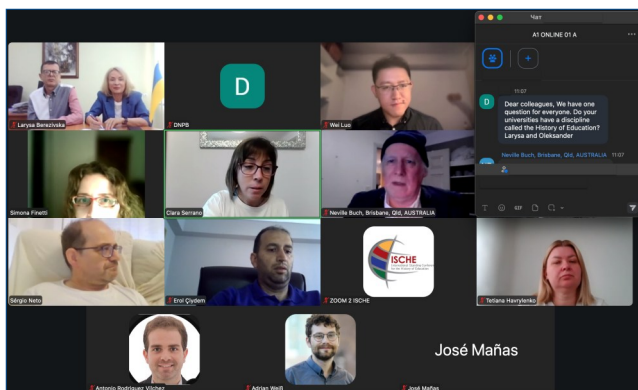

Особливий акцент було зроблено на використанні сучасних українських джерел, зокрема цифрових ресурсів: енциклопедій (Велика українська енциклопедія, Енциклопедія сучасної України, Енциклопедія історії України), електронних баз даних, електронного біографічного ресурсу ДНПБ «Педагоги України і світу» та персональних віртуальних виставок.

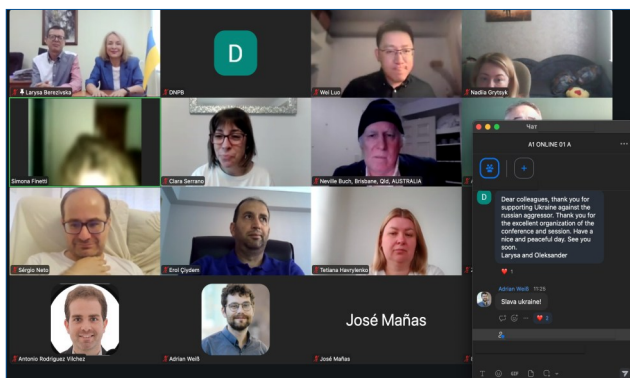
Окрему увагу міжнародних колег привернула географічна мапа дослідження, яка охоплює чотири континенти (Європу, Північну та Південну Америку, Австралію) – від Праги та Мюнхена до Нью-Йорка, Буенос-Айреса й Мельбурна. Це наочно продемонструвало світовій спільноті, що навіть в умовах вимушеної еміграції у XX столітті українські педагоги створили потужний і життєздатний інтелектуальний простір для збереження національної ідентичності.

Головою (Session Chair) цієї міжнародної сесії виступила доктор Сімона Фінетті з Римського університету ла Сап'єнца (Sapienza Università di Roma, Італія). Загалом наукова проблематика сесії об'єд-

нала дослідників із Італії, Німеччини, Португалії та України навколо фундаментальних питань — критичного аналізу, інтерпретації й деконструкції джерельної бази в історії освіти, а також ролі хрестоматійних та інших навчальних видань як інструментів формування історичної свідомості та збереження культурної ідентичності.

Міжнародний контекст сесії відзначився високим рівнем наукового дискурсу та різноманітністю географічних і тематичних кейсів. Зокрема, дослідник Вей Луо з Гамбурзького університету (Німеччина) у доповіді, присвяченій аналізу системи державних іспитів у пізньоімперському Китаї (1901 – 1902), продемонстрував, як тогочасні інтелектуали рефлексували та трансформували історико-педагогічні знання в умовах освітніх реформ. Португальські науковці Клара Ізабель Серрано (Лісабонський університет) та Сержіу Нето (Університет Порту) представили спільне теоретико-методологічне дослідження шкільних підручників з історії як «сценарних джерел» (scripted sources), наголосивши на їхньому політичному та культурному значенні, а також на аналізі свідомих «мовчань і упущень» у навчальних текстах як інструментах регулювання знань та державної пам'яті в демократичних контекстах кінця XX століття. Турецькі дослідники Ерол Джійдем і Рамазан Алабаш (Університет Кастамону) простежили трансформацію джерельної бази історико-педагогічних досліджень у Туреччині упродовж

1982 – 2026 рр., показавши перехід від домінування друкованих і офіційних джерел до ширшого використання міжнародних, електронних та міждисциплінарних ресурсів, що відображає глибокі методологічні зміни в галузі.

15 липня Т. Гавриленко взяла участь в очній частині конференції ISCHE 47 в Афінах у сесії «Університетські бібліотеки, архіви діаспори, колекції та архівні записи» із доповіддю *«Архів Українського Вільного Університету як джерело дослідження освітніх біографій української діаспори»*. У виступі було розкрито джерельний потенціал архіву Українського Вільного Університету в Мюнхені для реконструкції освітніх біографій українських науковців і викладачів у екзилі. Виняткову увагу приділено особовим фондам діячів української науки, освіти та культури, що містять біографічні матеріали, рукописи праць, публікації, листування, документи академічного повсякдення та громадської діяльності. Показано, що ці матеріали дають змогу простежити навчальні, викладацькі та наукові траєкторії персоналій у транснаціональному академічному просторі.

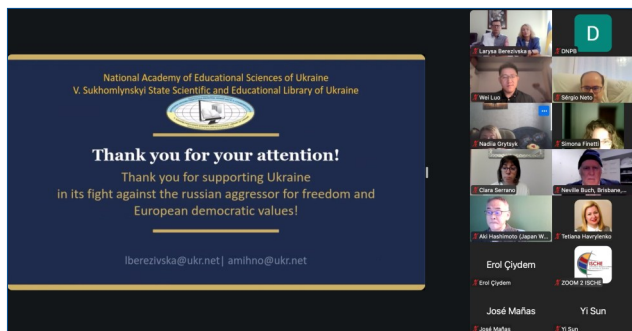
На прикладі особових фондів В. Щербаківського та В. Яніва було показано різні моделі освітньої біографії української еміграції, а також окреслено методологічні виклики роботи з еміграційним архівом: фрагментарність і розпорошеність документів, архівні лакуни, практики саморепрезентації та необхідність критичного зіставлення різних типів джерел. Акцентовано, що педагогічна біографістика в такому контексті виходить за межі індивідуального життєпису та постає як інструмент аналізу взаємодії особистого досвіду, університетської інституції, еміграційної спільноти та ширших політичних і культурних контекстів (Гавриленко & Демида, 2026).

Модератором сесії виступив відомий угорський науковець Лайош Шомогіварі (Університет

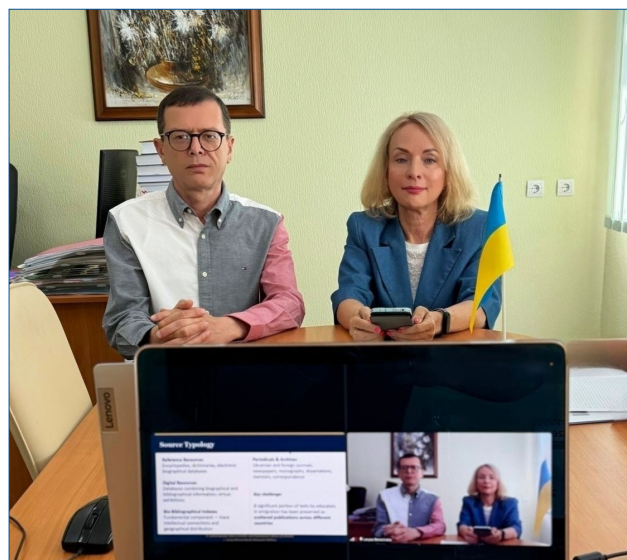

Паннонії). Учасники секції представили різні тематичні та методологічні підходи до роботи з архівними джерелами. Гаріфалія Карапідакі (Університет Сорбонни, Франція) у доповіді про сучасну грецьку бібліотеку в Університеті Сорбонни та її історичний архів розглянула перспективи збереження, цифрового документування й актуалізації архівної спадщини Інституту сучасної грецької мови як простору культурної пам'яті, наукового діалогу та трансферу ідей між Грецією і Францією. Крістіана Берс (Геттінгенський університет, Німеччина) зосередилася на університетських колекціях як епістемічних джерелах і підкреслила значення матеріальних, візуальних і письмових джерел для дослідження процесів навчання, посередництва знань та формування історичних наративів про освіту. Марія Матусі (Університет Пелопоннесу, Греція) представила дослідження про написання історії грецького університету, звернувши увагу на цифрові дані, усні свідчення, «архіви-привиди» та методологічні труднощі реконструкції інституційної історії за умов неповноти джерельної бази.

Обговорення доповідей засвідчило актуальність української проблематики в міжнародному науковому просторі та важливість репрезентації архівної спадщини української академічної еміграції як складника європейської й світової історії освіти.

Важливою місією науковців ДНПБ під час конференції стало безпосереднє звернення до закордонних колег з подякою світовій академічній спільноті за послідовну підтримку України в її боротьбі проти російського агресора. А також наголошено, що захист української культурної та наукової спадщини сьогодні є частиною спільного захисту свободи та європейського цивілізаційного вибору. Презентація таких джерелознавчих проєктів ДНПБ є вагомим внеском у деколонізацію української історії освіти та руйнування радянських/російських імперських наративів на міжнародній арені.

Узагальнюючи результати участі представників у 47-й Міжнародній постійній конференції з історії освіти (ISCHE 47), підкреслимо вагоме значення цієї події як для самої установи, так і для ширшого академічного загалу. Презентація методологічних засад підготовки хрестоматії дало змогу продемонструвати світовій спільноті істориків освіти інноваційні підходи до застосування методу колективного портрета (просопографії) у вивченні долі українських педагогів-емігрантів. Такий підхід забезпечує регенерацію та ревіталізацію маловідомих або тривалий час вилучених із наукового обігу текстів і водночас відіграє важливу рятівну функцію щодо збереження спадщини тих закордонних інституцій (університетів, видавництв, церковних громад), які уможливили розвиток української педагогічної думки в екзилі.

У підсумку, успішна презентація результатів планового наукового дослідження на такому високому міжнародному рівні засвідчила ефективність української науково-освітньої дипломатії в умовах воєнного стану. Це стало дієвим кроком на шляху інтеграції національної педагогічної спадщини у сучасний глобальний освітній простір, утвердження суб'єктності української науки та зміцнення міжнародної солідарності навколо підтримки України у її протидії російській агресії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Березівська, Л., & Гавриленко, Т. (2025) Історію освіти вивчають в усіх університетах закордоння. *Освіта і суспільство*, 4 (85), 10-11. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746509/>
- Березівська, Л.Д., & Міхно, О.П. (2022). Норвезько-український науковий семінар з історії освіти. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-4. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4230>

- Березівська, Л.Д. (2025). Співпраця з Національним педагогічним музеєм та бібліотекою Я.А. Коменського: участь у міжнародній конференції «Природа як вчитель». *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 7(1), 1–4. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7144>
- Березівська, Л.Д. (2026). Життя і діяльність Петра Холодного (1876-1930) в еміграції: історико-джерелознавчий аспект. *Вісник науки та освіти*, 3(45), 1790-1802. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-3\(45\)-1790-1802](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-3(45)-1790-1802)
- Гавриленко, Т., & Демида, Є. (2026). Педагогічна діяльність Вадима Щербаківського в еміграції (1922–1957). *Соціальна робота та соціальна освіта*, 2(17), 295-303. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(17\).2026.361327](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(17).2026.361327)
- Міхно, О. П. (2025). Міжнародна діяльність Педагогічного музею України у 2025 році: вектори наукової комунікації та культурної дипломатії. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 7(2), 1–6. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7232>
- Міхно, О., & Деревянко, Т. (2026). Концептуальні засади національної системи освіти у праці Августина Волошина «Про шкільне право будучої Української держави» (Прага, 1942). *Науково-педагогічні студії*, (10), 157-176. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2026-10-157-176>
- Смирнова, К. (2022). Науково-освітня дипломатія в умовах воєнного стану в Україні як інструмент публічної дипломатії. *Україна дипломатична. Вун.* 23, 442-449. <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001452909>
- Berezivska, L. (2023). Pedagogical discourse on the new Ukrainian school 1917–1921: using newly gained independence to reach out to the world's ideas after the fall of the Russian Empire. *History of Education*, 52(1), 17–31. <https://doi.org/10.1080/0046760X.2022.2126532>
- Berezivska, L.D., Mikhno, O.P., & Pinchuk, O.P. (2023). Online projects as a form of spreading pedagogical biographical knowledge in the context of open science. *Information Technologies and Learning Tools*, 97(5), 227-243. <https://doi.org/10.33407/itlt.v97i5.5240>
- Mikhno, O. (2023). The Images of the Ukrainian Teachers of the Early 20th Century (after materials of obituaries in pedagogical journals). *History of Education and Children's Literature*, 18(1), 79-94. <https://doi.org/10.48219/1169>

INTERNATIONAL ACTIVITIES OF THE V. SUKHOMLYNSKY STATE SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL LIBRARY OF UKRAINE: PRESENTATION OF HISTORICAL AND EDUCATIONAL RESEARCH AT THE 47TH INTERNATIONAL STANDING CONFERENCE FOR THE HISTORY OF EDUCATION

Larysa Berezivska

DSc in Pedagogy, Professor, Full Member (Academician) of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Chief Researcher of the Department of Pedagogical Source Studies and Biographistics, Director of the V. Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Tetiana Havrylenko

DSc in Pedagogy, Professor, Chief Researcher of the Department of Pedagogical Source Studies and Biographistics, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Oleksandr Mikhno

DSc in Pedagogy, Senior Researcher, Chief Research Fellow of the Department of Pedagogical Source Studies and Biography Studies of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Library of Ukraine, Director, Pedagogical Museum of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The article highlights the international activities of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine in the context of its researchers' participation in the 47th International Standing Conference for the History of Education (ISCHE 47), held in Athens on 9-10 and 15-18 July 2026 in a hybrid format and dedicated to sources and research practices in the history of education. The significance of scientific, educational and cultural diplomacy under the conditions of the Russian Federation's full-scale war against Ukraine is substantiated. The paper presents the content of the reports delivered by Chief Researchers of the Department of Pedagogical Source Studies and Biographical Studies, Larysa Berezivska, Tetiana Havrylenko, and Oleksandr Mikhno, highlighting the results of research in Ukrainian pedagogical biography, source studies heuristics and the archival heritage of the Ukrainian emigration. Particular attention is paid to the concept of a chrestomathy as an educational publication on Ukrainian emigrant educators and to the potential of the archives of the Ukrainian Free University for reconstructing the educational biographies of members of the Ukrainian diaspora. It is demonstrated that the presentation of Ukrainian historical and educational studies at ISCHE 47 contributed to the integration of the national scholarly discourse into the global academic community, strengthened the agency of Ukrainian scholarship and advanced the decolonisation of the history of education.

Keywords: V. Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine; international activities; ISCHE 47; history of education; Ukrainian pedagogical biography; pedagogical diaspora.

Отримано: 17 липня 2026 р. Прийнято: 18 серпня 2026 р. Опубліковано: 4 вересня 2026 р.